

9.11.2016

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

FinELibin ohjausryhmän kokous 9.11.2016

Aika	keskiviikko 9.11.2016 klo 14.30 -16.30
Paikka	Kansalliskirjasto, Leipätehdas, Kaikukatu 4, 5. krs, V620 (Kumina)
Läsnä	Matti Manninen, rehtori, Jyväskylän yliopisto, puheenjohtaja Kristiina Hormia-Poutanen, johtaja, Kansalliskirjasto/kirjastoverkkopalvelut Tuula Hämäläinen, Team Leader, Knowledge Solutions, VTT Satu Ihanamäki, kirjastotoimen ylitarkastaja, Lapin aluehallintovirasto, Merja Kummala-Mustosen varajäsen, etäyhteydellä Minna Karvonen, kulttuuriasiainneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö, saapui 14.50 Eeva Klinga-Hyöty, tietopalvelupäällikkö, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, etäyhteydellä Tarja Koskimies, kirjastonjohtaja, varapj., Seinäjoen ammattikorkeakoulu, etäyhteydellä Riitta Lähdemäki, kirjastonjohtaja, Tampereen teknillinen yliopisto Anne Luoto-Halvari, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö, saapui 14.40 Liisa Rossi, järjestelmä- ja verkkopäällikkö, Kuopion kaupunginkirjasto Virva Nousiainen-Hiiri, toimistopäällikkö, Helsingin kaupunginkirjasto, etäyhteydellä Ulla Nygrèn, kirjastonjohtaja, Turun yliopisto Elisa Paavilainen, tietopalvelupäällikkö, Suomen ympäristökeskus Terhi Manninen, Kansalliskirjasto/FinELib, sihteeri
Poissa	Merja Kummala-Mustonen, kirjastotoimen ylitarkastaja, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto Vesa Taatila, rehtori, Turun ammattikorkeakoulu
Esittelijä	Arja Tuuliniemi, palvelupäällikkö, Kansalliskirjasto/FinELib
Asiantuntijat	Paula Mikkonen, tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib Anu Alaterä, tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib

Esityslista

1. Kokouksen avaus, osallistujien toteaminen ja esityslistan hyväksyminen

Esitys:

Puheenjohtaja avaa kokouksen ja toteaa osallistujat.

Hyväksyttäneen esityslista. Tiedoksi ed. kokouksen hyväksytty pöytäkirja (Liite 1).

Päätös:

Hyväksyttiin esityslista.

2. Katsaus syksyn 2016 aineistoneuvotteluihin

FinELibin syksyn 2016 kustantajaneuvotteluissa on useita laajoja lehtipaketteja, joiden sopimuskausi päättyy vuoden 2016 lopussa. FinELib neuvottelee kustantajien kanssa tilaushintojen ja käyttöehtojen lisäksi ensimmäistä kertaa systemaattisesti avoimen julkaisemisen ehdoista. Alalla ei vielä ole vakiintuneita malleja avoimuudelle, mikä asettaa kustantajaneuvotteluille uudenlaisia haasteita.

Lehtipakettien lisäksi FinELib neuvottelee myös niiden viitetietokantojen, hakuteosten ja e-kirjojen sopimusten uusinnasta, joiden sopimuskausi päättyy vuoden 2016 lopussa. Kaiken

9.11.2016

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

kaikkiaan neuvoteltavia aineistoja on noin 80. Neuvotteluita on vielä kesken ja siksi kirjastot eivät vielä ole saaneet tarjouksia kaikista aineistoista.

Esitys:

Arja Tuuliniemi esittelee tilannetta (Liite 2). Keskustellaan tilanteesta ja päätetään linjauksista.

Keskustelu:

Arja Tuuliniemi kertasi, mitkä aineistot ovat nyt neuvoteltavana. Tavoitteena lisenssineuvotteluissa on mahdollisimman alhainen kokonaishinta, avoimen julkaisemisen saaminen osaksi lisenssisopimuksia sekä tiedonlouhinnan mahdollistaminen.

Arja Tuuliniemi kävi läpi aineistokohtaisesti neuvottelutilannetta sekä hinnan että OA:n osalta. Keskusteltiin yhden kustantajan ehdottamasta 20 vuoden ”rolling wallista”, jossa joka vuosi käyttöoikeuden piiristä putoaisi pois vanhin vuosi. Malli ei saanut kannatusta ohjausryhmässä.

Ohjausryhmässä keskusteltiin konsortion neuvottelutavoitteista avoimen julkaisemisen ja kustannusten suhteen. Pidettiin tärkeänä, että kustannuksia arvioitaessa otetaan huomioon sekä lisenssimaksujen että OA-maksujen kasvu. Kun OA-julkaiseminen kasvaa, niin kokonaiskustannuksetkin kasvavat jos ei puututa kustantajien tarjoamaan malliin.

Arja Tuuliniemi kertoi FinELib-konsortion kustannustenjakomallista, sen taustasta ja mallin soveltamisesta. Kustannustenjakomallissa organisaation hintaan vaikuttaa tilaajaorganisaation koko ja aineiston käyttötilastot. Käyttötilastoista mallissa on otettu huomioon neuvotteluvuotta edeltävän kokonaisen vuoden tilastot. Käyttöpiikki yhden organisaation tilastoissa voi kasvattaa mallilla laskettua hintaa ko. organisaatiolle. Todettiin, että ei ole oikeudenmukaista, että yhden vuoden poikkeuksellinen käyttö vaikuttaa usean vuoden ajan organisaation hintaan.

Päätös:

Ohjausryhmä kannattaa FinELibin lehtipakettineuvottelujen strategiaryhmän linjausta, jonka mukaan lehtipakettien konsortiosopimusten tulee edistää open access -julkaisemista. Tämän tavoitteen tulee olla sopimusten solmimisen edellytys.

Kustannustenjakomalli: päätettiin välittömästi siirtyä käyttämään kustannustenjakomallissa yhden vuoden tilastojen sijasta kolmen vuoden tilastojen keskiarvoa.

3. Katsaus FinELibin ajankohtaisiin asioihin

Strategian toiminnallistaminen

FinELibin strategian 2016-2020 toimenpideohjelmaa laaditaan FinELib-toimiston ja konsortion jäsenorganisaatioiden yhteistyössä. Yliopistokirjastot, ammattikorkeakoulukirjastot ja tutkimuslaitokset ovat laatineet toimenpideohjelmaan omat esityksensä, joita käsiteltiin konsortion yhteisessä webinaarissa marraskuun alussa. Yleiset kirjastot eivät jättäneet esitystä, mutta olivat mukana webinaarissa. Tammikuussa 2017 järjestetään työpaja, jossa työstetään toimenpideohjelmaa ja aikataulutetaan toimenpiteitä eri vuosille. FinELibin ohjausryhmä käsittelee esityksen toimenpideohjelmaksi vuoden 2017 ensimmäisessä kokouksessaan.

E-kurssikirjaprojekti

FinELibin toista vuotta jatkunut e-kurssikirjaprojekti päättyi 2016. Korkeakoulujen opettajille ja opiskelijoille tehdystä kyselystä on julkaistu raportti (Liite 3). FinELib järjestää yhteistyössä Suomen Kustannusyhdistyksen kanssa 8.11.2016 seminaarin kirjastoille ja kotimaisille

9.11.2016

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

kustantajille, jossa esitellään pilottihankkeen tulokset ja keskustellaan uusien jakelumallien tuomista mahdollisuuksista ja haasteista. Myöhemmin syksyllä julkaistaan hankkeen raportti.

Esitys:

Anu Alaterä ja Paula Mikkonen esittelevät hankkeiden tilannekatsauksen (Liite 4). Keskustellaan katsauksista.

Keskustelu:

Anu Alaterä kertoi, että strategian toiminnallistamisen osa-alueita tulevat olemaan esim. konsortion viestintä, e-kirjat, OA-asiat, joustava lisensiointi ja uudet lisensiointimallit mm. kaupalliseen käyttöön. Lisäksi Anu Alaterä esitteli strategian toiminnallistamisen aikataulua.

Paula Mikkonen kertoi e-kurssikirjahankkeesta. Hankkeen tavoitteena oli saada lisää kotimaisia e-kurssikirjoja korkeakouluille sellaisilla lisensiointimalleilla, jotka tukevat kurssikirjakäyttöä (esim. ottavat huomioon käyttöpiikit). Tavoitteet toteutuivat: pilotissa oli mukana 250 nimekettä neljältä kotimaiselta kustantajalta kahdella erilaisella yhtäaikaista käyttöä edistävällä lisenssimallilla. Hankkeen tavoitteena oli myös lisätä kotimaisten kustantajien e-kirjatietoisuutta. Suomen Kustannusyhdistyksen kanssa 8.11. pidetyssä hankkeen päätösseminaarissa oli runsaasti mukana sekä kustantajia että kirjastoja. Pilottiin osallistuneet kustantajat aikovat jatkaa e-kurssikirjojen tarjoamista yhä enenevällä nimekemmäärällä ja kannustivat päätösseminaarissa myös muita kustantajia tarjoamaan e-kurssikirjoja kirjastoille. Kustantajat arvostavat kirjastojen kanssa tehtyä yhteistyötä ja näiden e-kirja-asiantuntemusta. Kustantajat olivat myös tyytyväisiä pilotointiin toimintatapana. FinELib-toimisto julkaisee e-kurssikirjahankkeen loppuraportin lähiaikoina.

Päätös:

Strategian toiminnallistaminen: ohjausryhmän jäsenet olivat tyytyväisiä ehdotettuun etenemistapaan.

4. Ohjausryhmätyön arviointi

FinELibin nykyistä ohjausryhmää on pyydetty arvioimaan kuluneen kauden ohjausryhmätyötä (Liite 5). Arvioinnin tuloksia (Liite 6) käytetään hyödyksi toiminnan kehittämisessä.

Esitys:

Arja Tuuliniemi esittelee palautekyselyyn saatuja tuloksia. Keskustellaan arvioinneista tulevan ohjausryhmätyön kehittämiseksi.

Keskustelu:

Kyselyyn vastasi kuusi ohjausryhmän jäsentä. Palaute kyselyyn vastanneilta oli yleisesti hyvää. Vastajat olivat sitä mieltä, että ryhmässä on käsitelty oikeita asioita ja että he ovat saaneet riittävästi tietoa työskentelyä varten. Yhteistä keskustelua ja yhteistyötä pidettiin hyvin toimivana ja FinELib-toimistolta saatua tukea riittävänä. Omana roolinaan vastaajat näkivät erityisesti yhteisen asian edistämisen ja oman sektorin tarpeiden esille tuomisen. Myös sitä pidettiin hyvänä, että palautetta pyydetään ja toimintaa kehitetään.

Toiveina esitettiin mm. että neuvotteluryhmän toiminnasta saataisiin enemmän väliaikatietoja ja yleisestikin tiiviimpää yhteydenpitoa kokousten välillä, mahdollisuuksia etäosallistumiseen, kokousaineistojen saamista aiemmin käyttöön sekä asiakkuuksien terävöittämistä. Arja Tuuliniemi kertoi, että tiedotusta tullaan parantamaan ottamalla ohjausryhmän jäsenet

9.11.2016

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

paremmin huomioon FinELibin tiedotuksessa. Etäosallistumisen kokouksiin todettiin jo nyt olevan mahdollista, mutta tiedotus siitä on ilmeisesti ollut liian vähäistä. Kokousaineistoja on vaikea saada ryhmäläisten käyttöön aiemmin kuin viikkoa ennen kokousta (nykyinen käytäntö), joten siihen ei ole odotettavissa parannusta.

Eeva Klinga-Hyöty tiedusteli oikeudesta jakaa pöytäkirjan liitteitä konsortion jäsenille. Arja Tuuliniemi kertoi, että kun kokouksen pöytäkirja on hyväksytty, konsortion jäsenillä on pääsy liitteisiin konsortion ekstranetin kautta.

5. Ajankohtaista kustannustoimialalla ja konsortiossa

6. Muut asiat

7. Tiedotusasiat

7.1. Kuva Kansalliskirjaston palveluista organisaatioasiakkaille (Liite 7).

7.2. Esitykset FinELibin ohjausryhmän jäseniksi kaudelle 2017-2020, tilanne 2.11.2016 (Liite 8)

Arja Tuuliniemi kertoi, että ehdotukset ohjausryhmän jäseniksi tulevalle kaudelle on saatu muilta paitsi yleisiltä kirjastoilta ja että ammattikorkeakoulujen rehtoreiden esitys voi vielä muuttua. Arja Tuuliniemi kiitti nykyistä ohjausryhmää ja erityisesti niitä, jotka nyt jättävät ryhmän.

8. Seuraava kokous

Seuraavan kokouksen ajankohdasta järjestetään kysely uudelle ohjausryhmälle tammikuussa 2017.

9. Kokouksen päättäminen

LIITTEET

Liite 1. Edellisen kokouksen pöytäkirja tiedoksi

https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=41027142&preview=/41027142/61997358/ohjausryhma_poytakirja_3_2016.pdf

Liite 2: Aineistoneuvottelutilanne

Liite 3: FinELibin e-kirjakysely korkeakouluopiskelijoille ja -opettajille <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-2506-4>

Liite 4: Esitys FinELibin strategian toiminnallistamisesta

Liite 5: Kysely ohjausryhmälle

Liite 6: Koonti ohjausryhmäkyselyn tuloksista

Liite 7: Kansalliskirjaston palvelut organisaatioasiakkaille

Liite 8: FinELibin ohjausryhmän jäsenet 2017-2020, esitys